

Dosarul nr. 2ra-1141/20

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru (jud: Z. Talpalaru)

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud: A. Danilov, O. Cojocaru, A. Pahopol)

ÎN C H E I E R E

26 august 2020

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele completului, judecătorul
judecătoriai

Tamara Chișca-Doneva
Nicolae Craiu
Mariana Pitic

examinând chestiunea privind admisibilitatea recursului declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Chiricenco Emilia împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu executorul judecătoresc al Oficiului de executare Șoldănești cu privire la constatarea faptului încălcării dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, repararea prejudiciului material și moral,

împotriva deciziei din 04 februarie 2020 a Curții de Apel Chișinău, prin care s-a admis apelul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova și s-a modificat hotărârea din 25 iunie 2019 a Judecătoriai Chișinău, sediul Centru în partea compensării prejudiciului moral prin micșorarea cuantumului acestuia, în rest, hotărârea primei instanțe s-a menținut,

c o n s t a t ă :

La 05 decembrie 2018 Chiricenco Emilia a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției, intervenient accesoriu executorul judecătoresc al Oficiului de executare Șoldănești cu privire la constatarea faptului încălcării dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, repararea prejudiciului material și moral.

În motivarea acțiunii reclamanta a indicat că prin hotărârea din 15 decembrie 2003 a Judecătoriai Șoldănești, Țurcan Igor și Țurcan Lilia au fost decăzuți din drepturile părintești în privința copilului minor XXXXX, născută la XXXXX, care a fost lăsată în custodia sa.

Totodată, s-a încasat din contul lui Țurcan Igor și Țurcan Lilia în beneficiul ei pensia de întreținere a copilului minor XXXXX în mărime de 25%, lunar, din toate veniturile ale acestora, începând cu 20 noiembrie 2003 până la atingerea majoratului copilului.

Hotărârea a devenit definitivă la 30 decembrie 2003.

Titlul executoriu din 15 decembrie 2003 emis de Judecătoria Șoldănești a fost transmis spre executare Oficiului de executare Șoldănești, însă acesta nici până în prezent nu a fost executat.

A reținut că documentul executoriu nr. 2-887/03 din 15 decembrie 2003 emis de Judecătoria Șoldănești se află în procedura de executare a executorului judecătoresc Bedros Pavel al Oficiului de executare Șoldănești, care nu a întreprins nicio măsură de executare al acestuia.

La 03 mai 2010 executorul judecătoresc Bedros Pavel a transferat procedura de executare la Oficiul de executare Botanica, mun. Chișinău, care la rândul său la 27 iulie 2010 a restituit-o Oficiului de executare Șoldănești din motiv că debitorul nu locuiește pe adresa: XXXXX, fapt confirmat prin procesul-verbal din 27 iulie 2010.

A menționat reclamanta că documentul executoriu nr. 2-887/03 din 15 decembrie 2003 emis de Judecătoria Șoldănești timp de 15 ani nu se execută, prin ce i-a fost încălcat dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești din 15 decembrie 2003

S-a adresat de nenumărate ori către executorul judecătoresc Pavel Bedros să întreprindă măsuri de executare, dar nu s-a soldat cu succes, dimpotrivă acesta a transmis procedura de executare în arhivă din motivul pierderii titlului executoriu.

Consideră Chiricenco Emilia că în temeiul Legii privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești nr. 87 din 21 aprilie 2011, statul, prin intermediul autorității competente, Ministerul Justiției, urmează să-i compenseze prejudiciul material și moral cauzat prin încălcarea dreptului ei la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești.

În contextul expus, a solicitat Chiricenco Emilia admiterea acțiunii, constatarea faptului încălcării dreptului ei la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești din 15 decembrie 2003 a Judecătoriei Șoldănești, încasarea din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul său a sumei de 50.000 de lei cu titlu de prejudiciu material și 50.000 de lei cu titlu de prejudiciu moral, precum și 2.000 de lei cheltuieli de judecată, în total 102.000 de lei.

Prin hotărârea din 25 iunie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, acțiunea depusă de Chiricenco Emilia a fost admisă parțial. S-a constatat încălcarea dreptului Emiliei Chiricenco la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești nr. 2-887/03 din 15 decembrie 2003 a Judecătoriei Șoldănești și s-a încasat din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul Emiliei Chiricenco suma de 25.000 de lei cu titlu de prejudiciu moral și 345,40 de lei cheltuieli de judecată. În rest, acțiunea a fost respinsă ca neîntemeiată.

Prima instanță a motivat soluția prin faptul că la actele cauzei nu se atestă probe concludente și pertinente că executorul judecătoresc a întreprins careva acțiuni de executare a documentului executoriu nr. 2-887/03 din 15 decembrie 2003 emis de Judecătoria Șoldănești, sau de informare a creditorului Chiricenco Emilia despre faptul strămutării sau pierderii titlului de executare. Toate aceste măsuri țin nemijlocit de acțiunile executorului judecătoresc și nu pot fi imputate reclamantei, care a avut o legitimă speranță la obținerea mijloacelor financiare necesare pentru întreținerea copilului minor lăsat în custodia sa în baza hotărârii judecătorești definitive.

Referitor la pretenția privind repararea prejudiciului moral (reieșind din criteriile prevăzute de lege pentru determinarea unei reparații echitabile a prejudiciului solicitat, în funcția de circumstanțele cauzei în cadrul căreia a survenit neexecutarea, precum și de pretențiile invocate, de complexitatea cauzei, de comportamentul părților, de conduita autorităților publice, de durata încălcării și de importanța procesului pentru Chiricenco Emilia), prima instanță a considerat că suma de 25.000 de lei este suficientă pentru compensarea despăgubirii morale cauzate reclamantei prin neexecutarea hotărârii judecătorești din 15 decembrie 2003 a Judecătoriei Șoldănești, care este una reală, rezonabilă și echitabilă ca mărime.

Or, cuantumul prejudiciului moral pretins de Chiricenco Emilia în mărime de 50.000 de lei este vădit disproporțional și excesiv în raport cu criteriile stabilite la caz și principiul general al echității.

Cât privește pretenția privind repararea prejudiciului material, prima instanță a considerat-o neîntemeiată, deoarece nu au fost prezentate probe justificative privind suportarea acestuia.

Totodată, prima instanță a considerat parțial întemeiată pretenția privind compensarea cheltuielilor de judecată, cu dispunerea încasării în acest sens din contul pârâtului a sumei de 345,40 de lei, or, reclamanta nu a prezentat dovezi de suportare a cheltuielilor de judecată în mărimea solicitată de 2.000 de lei.

La 22 iulie 2019 Ministerul Justiției reprezentat de Pantea Daniel în baza procurii nr. 60 din 25 iunie 2019, a declarat apel nemotivat împotriva hotărârii primei instanțe, iar la 28 octombrie 2019 a prezentat partea motivată a cererii de apel, solicitând admiterea acesteia, casarea hotărârii din 25 iunie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, cu emiterea unei hotărâri noi de respingere integrală a acțiunii.

Prin decizia din 04 februarie 2020 a Curții de Apel Chișinău, s-a admis apelul declarat de Ministerul Justiției și s-a modificat hotărârea din 25 iunie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru în partea compensării prejudiciului moral prin micșorarea cuantumului acestuia, de la 25.000 de lei până la 15.000 de lei, în rest, hotărârea primei instanțe s-a menținut.

Pentru a decide astfel, instanța de apel a motivat soluția prin faptul că, reieșind din circumstanțele litigiului și suportul probator prezent la actele cauzei, prima instanță just a concluzionat că a fost încălcat dreptul Emiliei Chiricenco la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești din 15 decembrie 2003 a Judecătoriei Șoldănești.

Însă prima instanță eronat a estimat prejudiciul moral în mărime de 25.000 de lei, ca fiind unul inequitabil.

Or, unul din criteriile orientative generale de apreciere a prejudiciului moral este cel al echității, care exprimă că indemnizația trebuie să prezinte o justă și integrală despăgubire.

În sensul Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale acest criteriu se traduce prin necesitatea ca partea vătămată să primească o satisfacție echitabilă pentru prejudiciul moral suferit.

Cuquantumul despăgubirilor trebuie astfel stabilit, încât acestea să aibă efect compensatoriu și nu trebuie să constituie nici sume excesive pentru autorii daunelor și nici venituri nejustificative pentru victimele daunelor.

Luând la bază principiile compensării echitabile și rezonabile a prejudiciului moral, suferințele morale, starea de stres și frustrare cauzate Emiliei Chiricenco, instanța de apel a concluzionat de a micșora cuantumul prejudiciului moral încasat de la 25.000 de lei până la 15.000 de lei, sumă care în opinia instanței poate fi considerată ca o compensare ce ar duce satisfacție echitabilă pentru reclamantă.

La 13 mai 2020, prin intermediul oficiului poștal, Ministerul Justiției reprezentat de Daniel Pantea în baza procurii nr. 20 din 12 februarie 2020, a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei din 04 februarie 2020 a Curții de Apel Chișinău și a hotărârii din 25 iunie 2019 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru, cu emiterea unei hotărâri noi de respingere integrală a acțiunii.

În motivarea recursului Ministerul Justiției a invocat ilegalitatea și netemeinicia deciziei instanței de apel, declarând că Curtea de Apel Chișinău a examinat superficial prezenta speță, apreciind arbitrar probele administrate, cu interpretarea și aplicarea eronată a normelor de drept material.

A indicat că instanțele de judecată nu au ținut cont de faptul că executorul judecătoresc a întreprins toate măsurile posibile, care puteau fi în mod rațional întreprinse, pentru executarea documentului executoriu.

Instanța de apel nu a luat în considerare jurisprudența stabilită de Curtea Europeană pentru Drepturile Omului în partea ce ține de calitatea debitorului executării, în condițiile în care la caz, debitorul nu este autoritate de stat, dar un terț privat.

În acest sens, Curtea a reiterat că responsabilitatea statului pentru executarea unei hotărâri judecătorești pronunțate împotriva unei companii private nu se extinde mai departe decât până la implicarea organelor de stat în procedurile de executare.

La fel, suma de 15.000 de lei încasată cu titlu de prejudiciu moral este exagerată și neechitabilă, în raport cu natura dreptului lezat, complexitatea cauzei, perioada pe parcursul căreia hotărârea judecătorească nu a fost executată.

Prevederile Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011 nu acordă în mod automat dreptul la încasarea prejudiciului în lipsa dovezilor în acest sens.

Acordarea de satisfacții pecuniare nu constituie o regulă generală, dar fiind o excepție de la această regulă.

Or, simpla constatare a încălcării dreptului reprezintă în sine o satisfacție echitabilă pentru repararea prejudiciului cauzat.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Curtea de Apel Chișinău a pronunțat decizia la 04 februarie 2020.

Din actele cauzei rezultă că decizia motivată a instanței de apel a fost expediată în adresa Ministerului Justiției la 02 martie 2020 (f.d. 112), recepționată de recurent la 11 martie 2020 (f.d. 120).

Prin Hotărârea Parlamentului nr. 55 din 17 martie 2020 „Privind declararea stării de urgență”, s-a declarat stare de urgență pe întreg teritoriul Republicii Moldova pe perioada 17 martie 2020 - 15 mai 2020.

Astfel, recursul declarat la 13 mai 2020, este în termen.

La 14 iulie 2020 în adresa Emiliei Chiricenco și executorului judecătoresc Bedros Pavel a fost expediată copia recursului declarat de Ministerul Justiției, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii referințelor, însă intimații nu și-au valorificat dreptul procedural respectiv (f.d. 125).

Examinând temeiurile recursului în raport cu materialele cauzei civile, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că acesta este inadmisibil, din următoarele motive.

În conformitate cu art. 432 din Codul de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Se consideră că normele de drept material au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanța judecătorească:

- a) nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată;
- b) a aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată;
- b¹) a aplicat o lege care a fost declarată neconstituțională;
- c) a interpretat în mod eronat legea;
- d) a aplicat în mod eronat analogia legii sau analogia dreptului.

Se consideră că normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care:

- a) cauza a fost judecată de un judecător care nu avea dreptul să participe la judecarea ei;
- b) cauza a fost judecată în absența unui participant la proces căruia nu i s-a comunicat locul, data și ora ședinței de judecată;
- c) în judecarea cauzei au fost încălcate regulile privind limba de desfășurare a procesului;
- d) instanța a soluționat problema drepturilor unor persoane care nu au fost implicate în proces;
- e) în dosar lipsește procesul-verbal al ședinței de judecată;
- f) hotărârea a fost pronunțată cu încălcarea competenței jurisdicționale.

Săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Temeiurile prevăzute la alin. (3) se iau în considerare de către instanță din oficiu.

În conformitate cu art. 433 lit. a) din Codul de procedură civilă, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4).

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul declarat de Ministerul Justiției, nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă.

Prin urmare, argumentele invocate în recurs nu denotă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural de către instanța de apel, respectiv, nu constituie temei de casare a deciziei recurate.

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reține că recursul exercitat asupra deciziilor instanțelor de apel are caracter nedevalidativ și controlul judiciar se circumscrie doar asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se în exclusivitate doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia ei în fapt.

În acest context, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție menționează și faptul că procedura admisibilității constă în verificarea faptului dacă motivele invocate în recurs se încadrează în cele prevăzute în art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă.

Totodată, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție notează că conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului recursurile trebuie să fie efective, adică să fie capabile să ofere îndreptarea situației prezentate în cerere, la fel recursul trebuie să posede puterea de a îndrepta în mod direct starea de lucruri (*cauza Purcell contra Irlandei, 16 aprilie 1991*), pe când în recursul depus de Ministerul Justiției, asemenea aspecte nu se regăsesc.

În circumstanțele menționate, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a considera recursul declarat de Ministerul Justiției, ca inadmisibil.

În conformitate cu art. 431 alin. (2), 433 lit. a) și art. 440 alin. (1) din Codul de procedură civilă, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e:

Recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, se consideră inadmisibil.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului,
judecătorul

Tamara Chișca-Doneva

judecătorii

Nicolae Craiu

Mariana Pitic